

หลักการและเงื่อนไขในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีแนวความคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีป้องกันสังคม (Social Defence Theory) การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้อย่างถูกต้อง โดยไม่เป็นที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จะต้องเป็นการนำมาใช้โดยเข้าใจในทฤษฎีป้องกันสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้น ในการพิจารณาถึงหลักการและเงื่อนไขในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย จะต้องพิจารณาถึง 2 ประการ คือ ประการแรกคือทฤษฎีป้องกันสังคม อันเป็นที่มาของวิธีการเพื่อความปลอดภัย และประการที่สองคือเงื่อนไขในการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ ซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้หลักของทฤษฎีที่จะต้องปรากฏพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น และพฤติการณ์นั้น ๆ จะต้องมึลักษณะเช่นใดจะได้ทำการพิจารณาเป็นการต่อไป

1. ทฤษฎีป้องกันสังคม (Social Defence Theory)

1.1 ประวัติและความหมาย¹ ทฤษฎีป้องกันสังคม อธิบายว่า กฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมจากอาชญากรรม ทฤษฎีนี้เป็นที่รู้จักกันในประเทศที่อยู่ในสกุลกฎหมายแองโกล-อเมริกัน (Anglo-American) แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันเท่าใดนักในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) ต้นกำเนิดของแนวความคิดนี้เริ่มมาจากปลายยุคโพสิทีฟ คริเมโนโลยี (Positive Criminology) ซึ่งสำนักโพสิทีฟต่อต้านความคิดของสำนักคลาสสิก (Classical) โดยสำนักคลาสสิกเชื่อว่า บุคคลมีเจตจำนงเสรีในการกระทำของตนวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนและให้สาสมกับการกระทำผิด ด้วยอิทธิพลของความคิดสำนักนี้เอง ก่อให้เกิดความขัดแย้งในอิสระเสรีภาพมากขึ้นทำให้เกิดการปฏิวัติขึ้นในฝรั่งเศส

¹ Marc Ancel, Social defence (London : Routledge & Keagan Paul, 1965), pp. 44-70.

ในยุคนี้เองกฎหมายแพ่ง (Civil Law) มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ในทางตรงกันข้ามกฎหมายอาญากลับไม่พัฒนาเท่าที่ควร การศึกษากฎหมายอาญาก็ใช้แนวความคิดเดิมคือ ศึกษาสาเหตุแห่งอาชญากรรมเฉพาะในแง่กฎหมายเท่านั้นไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยทางด้านกายภาพ, จิตใจ หรือสังคมแต่อย่างใด จนกระทั่งถึงยุคสำนัก โพลีเทิร์นจึงเริ่มมีการศึกษาสาเหตุของอาชญากรรมจากตัวผู้กระทำความผิดทั้งด้านกายภาพ (Biological) และทางสังคม (Social) เพื่อเรียนรู้พฤติกรรมและปัญหาการปรับตัวเข้าสู่สังคม วิธีการศึกษาก็ใช้วิธีการอย่างเป็นศาสตร์ (Scientific) อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของสำนักนี้เป็นเพียงการเริ่มต้นยอมรับความหมายของคำว่า "คุ้มครองป้องกันสังคม" เท่านั้น

ในปี 1889 วอน ลิสซ์, แวน ฮาเมลและอดอล์ฟ พรินส์ (Von Liszt, Van Hamel and Adolphe Prins) ได้ร่วมกันก่อตั้ง International Union of Criminal Law วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งองค์การนี้เพื่อชี้แนวทางที่ควรจะเป็นของกฎหมายอาญาและเบนความสนใจของบุคคลมาสู่แนวความคิดป้องกันสังคม ไม่ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นสำนักความคิดป้องกันสังคมโดยตรงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามพรินส์หนึ่งในผู้ก่อตั้งองค์การนี้ได้เขียนหนังสือชื่อ "การป้องกันสังคมและการแปลงรูปกฎหมายอาญา" (La Défense Social et les Transformations du Droit Pénal) ขึ้นมา ถือได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่ยึดถือความคิดเรื่องการป้องกันสังคมในลักษณะที่เป็นทฤษฎีเป็นคนแรก เขาได้อธิบายทฤษฎีป้องกันสังคมไว้ว่า จากความเชื่อเดิมของสำนักคลาสสิกได้ยึดถือเรื่องความรับผิดชอบ (Responsibility) ของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องเจตจำนงเสรีของผู้กระทำความผิดและได้ขยายไปสู่ความรับผิดชอบอันจำกัด (Diminished Responsibility) ทำให้บุคคลบางประเภท เช่น บุคคลวิกลจริตไม่ต้องรับโทษทางอาญาจากจุดนี้ก่อให้เกิดผล ก็คือ สังคมไม่อาจป้องกันอันตรายจากบุคคลที่มีลักษณะอันตรายเช่นนั้นได้ เพราะตามความคิดสำนักคลาสสิกการลงโทษจะต้องให้เหมาะสมกับความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด แต่ทฤษฎีป้องกันสังคมมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดความแน่ใจในความปลอดภัยในชีวิต, ทรัพย์สิน และชื่อเสียง ฉะนั้น จึงหันมาสู่ระบบความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด (Dangerousness of offenders) ซึ่งออกมาในรูปของ มาตรการป้องกัน (Preventive Measure) โดยต่างจากการลงโทษ (Punishment) และในภายหลังได้มีการขยายเพิ่มเติมออกไปสู่มาตรการป้องกันก่อนการกระทำความผิด (Ante delictum) มีผลทำให้ความคิดในเรื่องนี้ได้รับการ

โต้แย้งกันอย่างมากมาย อย่างไรก็ตาม ระบบกฎหมายของหลายประเทศก็ยังมีกรอบรับในแนวความคิดนี้ และนำเอาไปบัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศตน เช่น สเปน, โคลัมเบีย, อังกฤษ, สหรัฐอเมริกา

ต่อมาในการประชุมของสหประชาชาติ (United Nations) ในปี 1948 ได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องการป้องกันสังคมว่า เป็นการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยเป็นการเพิ่มเติมความคิดหลักขึ้นมา อีกประการหนึ่งจากความคิดเดิมที่มุ่งเฉพาะการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมเท่านั้น จากจุดนี้เป็นต้นมาจึงเริ่มเข้าสู่ยุคใหม่ของแนวความคิดป้องกันสังคม

ทฤษฎีป้องกันสังคมในยุคใหม่นี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ²

1. กลุ่มแรก พวกเขายึดถือในเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคม (anti-social conduct) ของบุคคล เสนอให้มีการยกเลิกเรื่องความรับผิดชอบอาญา (Criminal Responsibility), กฎหมายอาญา (Criminal Law), โทษ (Punishment) โดยหันมาใช้พฤติกรรมต่อต้านสังคมและมาตรการเพื่อป้องกันแทน เท่ากับว่าเป็นการยกเลิกหลักเรื่องความรับผิดชอบของบุคคลในทางอาญาตามแนวความคิดดั้งเดิมเสียทั้งหมด

2. กลุ่มที่สอง พวกนี้เป็นที่ยอมรับมากกว่ากลุ่มแรก ถือว่าเป็นแนวความคิดทฤษฎีป้องกันสังคมยุคใหม่ (New Social Defence) กล่าวคือ ยอมรับในเรื่องสิทธิของบุคคล รัฐยังคงมีหน้าที่นำบุคคลกลับเข้าสู่สังคม (Resocialization) แต่จะมองข้ามสิทธิของบุคคลไม่ได้ รัฐยังคงจะต้องมีกฎระเบียบคือกฎหมายอาญาอยู่เหมือนเดิม ในเรื่องความรับผิดชอบของบุคคล, เสรีภาพของบุคคล, การลงโทษยังคงต้องมีอยู่เพื่อเป็นการผลักดันในการนำบุคคลกลับเข้าสู่สังคม และวิธีการนำบุคคลกลับเข้าสู่สังคม (มาตรการต่าง ๆ) ก็ต้องมีการประกันสิทธิเสรีภาพจากอำนาจของรัฐด้วย

² Ibid, pp. 88-123.

สรุปแนวความคิดของทฤษฎีนี้ได้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีป้องกันสังคมถือเอาไว้ก่อนว่า การจัดการกับอาชญากรรมก็เพื่อที่จะป้องกันสังคมมากกว่าที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด
2. จุดประสงค์ของทฤษฎีป้องกันสังคมก็เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคม โดยใช้มาตรการที่เป็นกลาง ๆ นอกเหนือจากการลงโทษ คือการกักตัวออกมาจากสังคม หรือโดยให้การเยียวยา หรือรักษา
3. นโยบายอาญา (Penal Policy) ของทฤษฎีนี้เพื่อป้องกันส่วนบุคคลมากกว่าที่จะป้องกันอาชญากรรม กล่าวคือ การมุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมได้
4. วิธีการนำบุคคลกลับเข้าสู่สังคมใหม่ จะต้องประกอบด้วยความคิดเรื่องมนุษยนิยม (Humanization) ของกฎหมายอาญาด้วย กล่าวคือ การนำความมั่นใจในตนเองและความรับผิดชอบของบุคคลคืนมา รวมไปถึงการพัฒนาความรู้สึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ด้วย
5. วิธีการนำบุคคลกลับเข้าสู่สังคมนอกจากจะมีความคิดเรื่องมนุษยนิยมแล้ว ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติไปโดยมีพื้นฐานในความเข้าใจอย่างศาสตร์ (scientific) ของปรากฏการณ์ของอาชญากรรมและบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดด้วย

1.2 การรับเอาทฤษฎีป้องกันสังคมมาใช้ในกฎหมาย³ อิทธิพลของทฤษฎีป้องกันสังคมได้แทรกซึมเข้าไปสู่กฎหมายของประเทศต่าง ๆ มากมาย ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 แม้ว่าทฤษฎีป้องกันสังคมยังเป็นที่โต้เถียงกันอยู่หลายประการ แต่การยอมรับของประเทศต่าง ๆ ในการนำเอาไปใช้ก็เป็นหลักประกันได้ว่า ทฤษฎีป้องกันสังคมเป็นที่ยอมรับกันได้อยู่ระดับหนึ่ง การพิจารณาความคิดตามทฤษฎีป้องกันสังคมที่อยู่ในกฎหมายประเทศต่าง ๆ นั้น จะแยกพิจารณาออกตามระบบกฎหมาย 2 ระบบหลัก คือ ระบบซีวิล ลอว์ (Civil Law) และระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law)

ระบบซีวิล ลอว์ (Civil Law) นักกฎหมายในระบบกฎหมายนี้ตั้งแต่เริ่มแรก ได้อธิบายความหมายของคำว่า การป้องกันสังคม, นโยบายอาญา, ความเป็นอันตรายและมาตรการ

³ Ibid, pp. 78-87.

ป้องกันเอาไว้ต่าง ๆ กันออกไป จะเริ่มเข้ามาสู่ตัวบทกฎหมายจริง ๆ เมื่อช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการออกกฎหมายมารับเรื่องมาตรการป้องกัน, การใช้ระบบคู่ (dual system) ในการลงโทษและการยอมรับการใช้อำนาจดุลพินิจ (discretionary power) ของศาล

ประมวลกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่มีแนวความคิดในเรื่องนี้ มีทั้งประเทศในภาคพื้นยุโรป เช่น อิตาลี, เดนมาร์ค, โปแลนด์ หรือว่าประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียก็ตาม นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกาก็มี เช่น บราซิล, เม็กซิโก และอาร์เจนตินา เป็นต้น

ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) ในแง่ทางทฤษฎีแล้วเรากลัวกันมาตลอดว่าแนวความคิดของทฤษฎีป้องกันสังคม ไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายคอมมอน ลอว์ เลย สำนึกโพลีฟ คริมมิโนโลยี ต่างหากที่เข้ามามีบทบาทมากกว่าในระบบกฎหมายนี้ การใช้มาตรการป้องกัน, นโยบายอาญา การกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำความผิด มิได้มีความหมายเช่นเดียวกันกับประเทศในระบบซีวิล ลอว์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้วจะพบว่าทฤษฎีป้องกันสังคมเข้ามามีอิทธิพลในระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ ในความเป็นจริง ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากตัวระบบนั่นเอง กล่าวคือ กฎหมายคอมมอน ลอว์ ให้อำนาจศาลที่จะสร้างกฎหมายขึ้นมาเองได้ (Judge made law) ซึ่งพอจะเปรียบได้กับอำนาจในการใช้ดุลพินิจของศาลตามระบบซีวิล ลอว์ นั่นเอง หรือว่า ระบบการตัดสิน (Convicted) และกำหนดโทษ (Sentences) ที่แยกออกจากกัน ทำให้ศาลสามารถหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดได้ เพื่อการกำหนดโทษให้เป็นที่เหมาะสมด้วย อันเป็นขั้นตอนอันหนึ่งที่เอื้ออำนวยต่อทฤษฎีป้องกันสังคม ตัวอย่างในเรื่องนี้คือ ประเทศสหรัฐอเมริกาที่กฎหมาย Sexual Psychopath, ระบบคุมประพฤติ (Probation System) หรือว่าประเทศอังกฤษ ที่มีพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดอาญา (Prevention of crime act) ปี 1908 เป็นต้น

1.3 ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับทฤษฎีป้องกันสังคม⁴

1.3.1 แนวความคิดเรื่องเจตจำนงเสรีของผู้กระทำความผิด ทฤษฎีป้องกัน

4 Ibid, pp. 124-160.

สังคมยอมรับในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างกว้างขวางและยังอธิบายว่า สาเหตุของอาชญากรรมเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงทางสังคมเข้ามาประกอบด้วย ดังนั้น ตามทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญแก่การแบ่งแยกผู้กระทำความผิดออกเป็นจำพวกด้วย (Classification of offender)

1.3.2 ทฤษฎีป้องกันสังคมลดเนื้อหาความเป็นกฎหมายลง (De-Legalization) หมายความว่า แต่เดิมกฎหมายอาญามุ่งแต่ใช้วิธีการด้านกฎหมายอย่างเดียวเข้ามาปรับใช้กับผู้กระทำความผิด โดยมิได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบ จนกระทั่งถึงยุคอาชญาวิทยา มีการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำความผิดในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อประกอบการใช้กฎหมายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ลดเนื้อหาความเป็นกฎหมายล้วน ๆ ลงไป เท่ากับว่าตามทฤษฎีนี้การนำเอากฎหมายมาใช้ไม่คำนึงถึงแต่เนื้อหาตามกฎหมายอย่างเดียวเท่านั้น จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

1.3.3 ทฤษฎีป้องกันสังคมลดเนื้อหาความเป็นอาญาลง (De-Criminalization) ทฤษฎีป้องกันสังคมมองกฎหมายอาญาในแง่การป้องกันสังคม กฎหมายอาญาไม่ได้มีไว้เพื่อแก้แค้นทดแทนดังยุคก่อน ๆ จุดประสงค์ในการเอากฎหมายอาญามาใช้ก็เพื่อป้องกันสังคม ความเข้าใจต่อกฎหมายอาญาเปลี่ยนแปลงไป เช่น พิจารณาได้จากการกระทำความผิดของเด็ก (delinquency) ที่ไม่ถือว่าเป็นเรื่องความผิดอาญาต่อไปแล้ว

1.3.4 ทฤษฎีป้องกันสังคมพิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากตามทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความผิดมาก ฉะนั้น วิธีการในการพิจารณาตัวผู้กระทำผิดจะต้องมีการพิจารณาในแง่มุมต่าง ๆ กันออกไปเพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ เช่น การพิจารณามุมมองของบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นศาสตร์ (Scientific)

1.3.5 ทฤษฎีป้องกันสังคมใช้มาตรการก่อนการกระทำความผิด (Ante-delicium) การใช้มาตรการก่อนการกระทำความผิด เป็นความมุ่งหมายที่จะควบคุมไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น อันเป็นการป้องกันสังคมเท่านั้น การจะทำให้การใช้มาตรการก่อนการกระทำความผิดชอบด้วยกฎหมายจะต้องมีการกำหนดเอาไว้เป็นความผิดเฉพาะอย่างในกฎหมาย เช่น กฎหมาย

ขอทาน (Vagrant Law) ของประเทศอังกฤษ

2. เงื่อนไขการนำมาตรการมาใช้และความเป็นอันตรายของบุคคล

จากการพิจารณาถึงทฤษฎีป้องกันสังคมในหัวข้อที่ผ่านมา ทำให้เราทราบว่า การนำมาตรการใด ๆ มาใช้แก่ผู้กระทำความผิด จะต้องเป็นไปเพื่อป้องกันต่อพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ อันใดอันหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า ลักษณะของพฤติกรรมหรือเหตุการณ์นั้น ๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะของมาตรการแต่ละประเภท สำหรับในเรื่องบุคคลวิกลจริตนี้ พฤติกรรมที่เรามุ่งถึง คือ ความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้มีสติปัญญาทางจิต ในการที่จะชี้ถึงความเป็นอันตรายของบุคคลใด จะต้องมีการพิสูจน์ความเป็นอันตรายอย่างเหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ที่เหมือนกันในระหว่างบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจกระทำได้ง่าย การพิสูจน์ความเป็นอันตรายจะปรากฏข้อโต้แย้งอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในแง่กฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือปัญหาการแพทย์อันยังไม่เป็นที่ยุติ อย่างไรก็ตามการศึกษาถึงเงื่อนไขการนำมาตรการมาใช้ จะพิจารณาถึงเงื่อนไขทั่วไปในการนำมาตรการมาใช้เป็นอันดับแรก และในขั้นต่อไปจะพิจารณาถึงการพิสูจน์ความเป็นอันตรายและปัญหาที่เป็นข้อโต้แย้งในการวินิจฉัยความเป็นอันตรายลงไปในคราวเดียวกัน

2.1 เงื่อนไขการนำมาตรการมาใช้กับบุคคลวิกลจริต การนำมาตรการมาใช้กับบุคคลวิกลจริตก็เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคลที่มีลักษณะอันตรายเมื่อวิธีการลงโทษไม่เพียงพอ เช่น เมื่อบุคคลวิกลจริตได้รับการปล่อยตัว ถ้าหากการปล่อยตัวไปอาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ฉะนั้น จึงต้องมีมาตรการอันใดอันหนึ่งเพื่อเป็นวิธีการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิดในอนาคต เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับสังคม โดยหลักการแล้ว การกำหนดมาตรการเหล่านี้เป็นที่ยอมรับได้ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาอย่างยิ่งคือ วิธีการที่จะทราบว่าอาการอย่างไร ระดับไหน ถึงขั้นเป็นอันตรายในตัวบุคคลอย่างแน่ชัด แม้ว่าจะมีมาตรการทางการแพทย์หรือทางจิตวิทยาแล้วก็ตาม ก็ยังไม่อาจจะชี้ให้เห็นถึงขั้นที่จะเชื่อถือได้อย่างแน่นอน และเพื่อไม่ให้ขัดกับหลักโทษต้องเป็นไปตามกฎหมาย กฎหมายจำต้องระบุให้ชัดเจนว่า อาการใดบ้างที่ปรากฏขึ้นแล้วจะนำตัวบุคคลมาบังคับ

ใช้มาตรการได้⁵

อย่างไรก็ตามปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้พอที่จะหาทางออกได้โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการกำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้กระทำความผิด เช่นเดียวกับการลงโทษจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตหลักนิติธรรมนี้ด้วยเหมือนกัน ดังต่อไปนี้⁶

2.1.1 หลักเรื่องไม่มีความผิดไม่มีโทษ (Nulla poena sine culpa) เป็นหลักพื้นฐานในการใช้กฎหมายอาญาแก่บุคคล ในทำนองเดียวกัน การใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของหลักนี้คือ จะนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับบุคคลใดไม่ได้ ถ้าไม่มีความเป็นอันตรายปรากฏอยู่ ทราบได้ทีภาวะความเป็นอันตรายยังคงมีอยู่ก็ยังคงบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ต่อไป การยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่บังคับใช้อยู่ จะเป็นการกำหนดระยะเวลาเอาไว้เป็นการล่วงหน้า หรือจะมากำหนดภายหลังภาวะความเป็นอันตรายหมดสิ้นไปแล้วก็ตาม จะต้องมิขั้นตอนระบุเอาไว้ให้ดำเนินการอย่างชัดเจนด้วย

2.1.2 ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของสังคมกับผลประโยชน์ส่วนบุคคล เมื่อพิจารณาถึงพื้นฐานของความคิดของทฤษฎีป้องกันสังคมแล้ว ความมุ่งหมายในการป้องกันสังคมมิได้ขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลแต่อย่างใด แต่กลับเป็นการส่งเสริมผลประโยชน์ในส่วนบุคคลด้วย อย่างไรก็ตามจะต้องจัดสัดส่วนในผลประโยชน์ 2 ประการนี้ให้เหมาะสมด้วย เช่นเมื่อความหมายของคำว่า "วิกลจริต" กว้างขึ้นมากเท่าใด การได้รับการยกเว้นโทษย่อมมีมากขึ้นเป็นลำดับ ฉะนั้น ระดับความเป็นอันตรายต่อสังคมจากบุคคลพวกนี้ย่อมมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงต้องขยายความหมายของภาวะความเป็นอันตรายให้กว้างขึ้นเพื่อรับกับโอกาสที่จะเกิดความเป็นอันตรายที่มีสูงขึ้นด้วย

⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญาหลักและปัญหา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 286-287.

⁶ Helen Silving, Essay on mental incapacity and criminal conduct (U.S.A. : Charles C. Thomas, 1976) pp. 173-174.

2.1.3 วิธีการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย จะต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการจัดการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องและล่วงล้ำในสิทธิเสรีภาพของบุคคลด้วย

2.1.4 พฤติกรรมอาญา (Criminal Conduct) จะต้องให้ได้ความแน่ชัดว่าบุคคลซึ่งจะถูกบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมี "พฤติกรรมอาญา" ด้วย พฤติกรรมอาญาหมายความว่า การกระทำที่เกือบจะเป็นความผิดอาญาเพียงแต่ขาดข้อเท็จจริงบางอย่าง เช่น ความไม่รู้ว่สิ่งนั้นผิดกฎหมาย หรือเจตนา ทำให้การกระทำมิใช่ความผิดอาญา เป็นเพียงการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าไม่มีพฤติกรรมอาญา ก็ไม่อาจนำมาตรการทางอาญาเข้าไปแทรกแซงได้เลย วันแต่จะใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น มาตรการทางการปกครอง มาตรการทางอาญาจะมีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลมาก ฉะนั้น จึงควรจำกัดใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น การใช้มาตรการทางอาญาก็เพื่อจะกำจัด หรือลดความเป็นอันตรายจากการกระทำของบุคคลวิกลจริต ในกรณีที่ไม่มีพฤติกรรมอาญา แต่ทว่ามีความเป็นอันตรายปรากฏอยู่ก็อาจใช้มาตรการอื่น ๆ เข้าจัดการกับความเป็นอันตรายนั้น ซึ่งมาตรการนั้นย่อมมีความแตกต่างกับมาตรการทางอาญา เพราะไม่มีเนื้อหาความเป็นอาญา อันเป็นพฤติกรรมอาญาอยู่เลย

ด้วยเหตุที่ไม่อาจใช้มาตรการทางอาญาได้หากไม่มีพฤติกรรมอาญา ฉะนั้น การวินิจฉัยว่ามีพฤติกรรมอาญาหรือไม่ จะต้องมิชอบเขตที่แน่ชัด และอยู่ภายใต้หลักการตามกฎหมาย กล่าวคือ วินิจฉัยไปตามที่ตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้ หรือตามคำสั่งของศาล หรือผู้อื่นซึ่งมีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตามอาจมีข้อโต้แย้งว่า การใช้มาตรการทางอาญาเป็นการใช้อำนาจของกฎหมายเข้าแทรกแซง โดยที่ยังไม่เป็นที่แน่นอนว่าการกระทำนั้น ๆ จะมุ่งไปสู่การกระทำผิดอาญาที่อาจทำให้เกิดความเป็นอันตรายหรือไม่ เพราะบุคคลจะต้องถูกลงโทษโดยสภาพที่เขาเป็นอยู่ไม่ได้ บุคคลไม่อาจจะถูกบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในฐานะที่เขาวิกลจริต แต่จะบังคับใช้ต่อเมื่อเขามีความเป็นอันตรายเท่านั้น เราไม่อาจใช้กฎหมายสำหรับตัวบุคคล (Law of the actor) โดยที่ไม่พิจารณาถึงการกระทำที่เป็นความผิดและมีความชั่วได้ (Law of the quilt)

ข้อเสนอแนะสำหรับข้อโต้แย้งในเรื่องนี้คือ กำหนดขึ้นเป็นประเภทความผิดอีกอันหนึ่ง และใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการตอบโต้ ซึ่งมีไฮโซ โดยต้องพิจารณาว่า พฤติกรรมนั้นมีความเป็นอันตรายต่อสังคมหรือไม่ ทั้งหามาตรฐานที่เหมาะสมของระดับความเป็นอันตรายและใช้มาตรการที่เหมาะสมแก่การนั้น ๆ เช่น กฎหมายของประเทศอิตาลี มีความตกลงที่จะกระทำผิดอาญา (agreement to commit crime)⁷ แม้ว่าจะยังไม่มีกรกระทำผิด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น วัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่า การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับบุคคลใดจะต้องชอบด้วยกฎหมาย โดยพิจารณาในแง่แนวคิดกว้าง ๆ ต่อไปจะพิจารณาถึงในรายละเอียดของการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ ขอบเขต และความหมายของความ เป็นอันตรายของบุคคลวิกลจริต

2.2 ความเป็นอันตรายของบุคคล⁸ จะพิจารณาใน 4 ประเด็นต่อไปนี้คือ

- 2.2.1 การพิสูจน์ความเป็นอันตราย : แนวคิดด้านกฎหมาย
- 2.2.2 การพิสูจน์ความเป็นอันตราย : แนวคิดด้านการแพทย์
- 2.2.3 สัดส่วนระหว่างความเป็นอันตรายกับมาตรการที่บังคับใช้
- 2.2.4 ความเป็นอันตรายของผู้กระทำผิดบางประเภท

2.2.1 การพิสูจน์ความเป็นอันตราย : แนวคิดด้านกฎหมาย ปัญหาการวินิจฉัย ความเป็นอันตรายเป็นที่โต้เถียงกันตลอดมา ความเป็นอันตรายจะถูกกำหนดโดยความจำเป็นที่ บุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครอง (Protective need) และเป้าหมายของการคุ้มครองนี้จะถูก กำหนดโดยนโยบาย ซึ่งพื้นฐานในการกำหนดนโยบายก็จะต้องพิจารณาว่า สังคมสามารถทนต่อ ภาวะความเป็นอันตรายได้เพียงใด อีกทั้งพิจารณาแง่สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลว่า เราสามารถ

⁷ ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี มาตรา 115(2), 215, 228

⁸ Helen Silving, Essay on mental incapacity and criminal conduct, pp. 179-195.

ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันสังคมได้เพียงใด นอกจากนี้ต้องพิจารณาถึงสิทธิของจำเลยในการได้รับการพิสูจน์ความเป็นอันตรายอย่างเหมาะสมด้วย การพิจารณาลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นเครื่องกำหนดว่า ความเป็นอันตรายจะมีขอบเขตแค่นี้เพียงใด

ความเป็นอันตราย อาจเกิดขึ้นอย่างโดด ๆ หรือ อาจเกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงหลาย ๆ ประการบ่งชี้ก็ได้ เช่น สภาวะการณ์ต่าง ๆ และการกระทำของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะกำหนดขอบเขตการพิสูจน์ความเป็นอันตรายไม่ได้อย่างชัดเจน แต่ข้อเท็จจริงบางประการดังต่อไปนี้ จะชี้ให้เห็นถึงความเป็นอันตรายได้คือ

2.2.1.1 พฤติกรรมการทางอาญา ถ้ามีพฤติกรรมการทางอาญาก็เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความ เป็นอันตรายได้ ความเป็นอันตรายอาจแบ่งออกไปได้ 2 ประการคือ 1) ความเป็นอันตรายตามภาวะวิสัย (Objective dangerous) คือความเป็นอันตรายเนื่องจากสภาพของตัวมันเองและ 2) ความเป็นอันตรายตามอัตวิสัย (Subjective dangerous) คือความเป็นอันตรายตามความรู้สึกของบุคคล ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกกลัว (fear) นั้นเอง ในความหมายแรก ความเป็นอันตรายเนื่องจากสภาพของตัวมันเองก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และในประการหลังมีความเห็นกันว่า เป็นเรื่องไร้สาระไม่ควรนำเข้ามาพิจารณาก็ตาม มีข้อนำพิจารณาว่าความกลัวนั้นสามารถกระตุ้นชุมชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดอาญาชนิดร้ายแรง (Serious Crime) เช่น การฆาตกรรมโดยปราศจากเจตนาร้าย (mens rea) ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา แต่ก็ก่อความรู้สึกหวั่นไหวในชุมชนได้ ถ้าบุคคลนั้นยังเดินไปเดินมาท่ามกลางฝูงชนได้ ฉะนั้น ความกลัวจึงเป็นข้อเท็จจริงอันหนึ่งในการพิจารณาว่า ควรมีการคุ้มครองป้องกันสังคมหรือไม่ แม้ว่าจะไม่ใช่ประเด็นเดียวในการพิจารณาก็ตาม

ลักษณะและความร้ายแรงของพฤติกรรมการอาญา (nature and gravity) เป็นเครื่องชี้ความเป็นอันตรายได้เท่ากัน แม้ว่าจะยังเป็นที่ยังเถียงกันมาก กล่าวคือ จะถือได้หรือไม่ว่าผู้กระทำความผิดอาญามาแล้วมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอาญาต่อไปอีก ถ้าถือได้เช่นนั้น แนวโน้มที่จะกระทำความผิดอีกนั้นจะเป็นการกระทำความผิดเช่นเดิม หรือว่าความผิดที่ร้ายแรงขึ้น หรือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินจะไปทำความผิดต่อชีวิตได้หรือไม่

โดยปกติทั่วไป บุคคลมักจะกระทำผิดซ้ำตามที่ตนเองเคยทำมาแล้วเช่นนั้น คนวิกลจริตที่มาผู้น ย่อมมีแนวโน้มในการกระทำผิดเช่นเดิมอีกมากกว่าบุคคลทั่วไปที่กระทำผิดฐานลักทรัพย์ ฉะนั้น จึงทำให้ถือได้ว่า การพิจารณาถึงความเป็นอันตรายต้องพิจารณาจากลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำที่ผ่านมาด้วย

นอกจากนี้ ลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำจะเป็นเครื่องช่วยกำหนดระดับ (Degree) ของความเป็นอันตรายและขอบเขต (Scope) ที่เหมาะสมของวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย โดยที่พิจารณาการกระทำของผู้นั้นและความร้ายแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นด้วย กล่าวคือ โอกาสที่จะเกิดการกระทำผิดอาญาย่อมกลับกันกับความร้ายแรงของความผิดที่จะเกิดขึ้น ความผิดอาญาร้ายแรงย่อมไม่เกิดขึ้นได้บ่อยนัก ทั้งหมดนี้ เมื่อประกอบกับความกลัวที่เกิดขึ้นในชุมชนที่กล่าวมาแล้ว ก็พอจะทำให้เห็นว่า จะมีการกระทำซ้ำในลักษณะเดิมขึ้นมาอีก ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นแก่บุคคลผู้นั้นได้

2.2.1.2 องค์ประกอบด้านจิตใจ ในเรื่องนี้เมื่ออยู่ 2 ความเห็น คือ ความเห็นแรก เห็นว่า บุคคลวิกลจริตไม่อาจมีเจตนาได้เท่ากับเป็นการขาดเจตนา กับความเห็นที่สอง เห็นว่า บุคคลวิกลจริตสามารถมีเจตนาได้ แต่ทว่าเจตนาที่นั้นเบี่ยงเบนและแตกต่างไปจากมาตรฐานส่วนใหญ่ของสังคม

ภาวะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ 2 ทางคือ

- 1) ลักษณะของการกระทำนั้น
- 2) เป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอันตราย

ตามข้อ 1 ลักษณะการกระทำภายนอกบางอย่าง เช่น การกระทำความผิดอาญาบางฐานจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านจิตใจด้วย เพราะภาวะทางจิตใจบางอย่าง เช่น เจตนา, ประมาท อาจจะทำให้การกระทำความผิดเป็นเพียงลหุโทษ หรือความผิดอาญาทั่วไป ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราถือว่าองค์ประกอบด้านจิตใจไม่เกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแล้ว เราก็จะไม่สามารถ

แยกลักษณะและความร้ายแรงของพฤติกรรมทางอาญาเพื่อพิจารณาถึงความเป็นอันตรายในการที่จะบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เลย

ตามข้อ 2 เป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอันตรายนั้น หมายความว่า เมื่อเราถือว่าบุคคลวิกลจริตสามารถมีเจตนาได้ ก็เท่ากับว่าเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นอันตรายของผู้นั้นแล้ว เพราะเจตนาดังกล่าวเป็นเจตนาที่แตกต่างออกไปจากเจตนาปกติของคนในสังคม

จากความคิดเห็นที่ถือว่า บุคคลวิกลจริตมีเจตนาได้นั้น นำมาใช้ในระบบประมวลกฎหมาย เช่น กฎหมายเยอรมัน บุคคลวิกลจริตจะต้องมีเจตนาธรรมชาติ (Natural intent) หรือตามกฎหมายอิตาลี บุคคลวิกลจริตจะต้องมีเจตนาผิดปกติ (Abnormal will) ซึ่งเจตนาทั้ง 2 อย่างนี้ ไม่ทำให้บุคคลวิกลจริตมีความรับผิดชอบทางอาญา แต่ก็ยังสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลเหล่านั้นได้ ดังนั้น การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลเหล่านี้จะต้องครอบคลุมความผิดอาญาทุกประการ ทั้งองค์ประกอบภายนอก รวมถึงองค์ประกอบภายใน อันเป็นเรื่องเจตนา โดยถือว่าบุคคลเหล่านี้รู้สึกตนเองที่กำลังทำอะไรอยู่ เช่น รู้ว่าเป็นการทำร้ายผู้อื่น แต่ขาดความเชื่อมโยงของความคิดภายใน (Inner relationship) ทำให้ตนเองไม่ทราบว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด ผลก็คือ ไม่อาจเป็นเหตุให้ยกเว้นความรับผิดชอบจากการถูกบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้

ตามแนวความคิดนี้ถือว่า บุคคลวิกลจริตไม่แตกต่างจากบุคคลอื่นโดยทั่วไป เพียงแต่ว่ามีสภาพจิตที่ไม่เหมือนกับผู้อื่น ฉะนั้น การที่มีเจตนาเท่ากับเป็นการชี้ให้เห็นถึงลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำ อันเป็นเครื่องชี้ความเป็นอันตรายของผู้กระทำแล้ว

2.2.1.3 พฤติกรรมอาญาหลายครั้ง ปัญหาสำหรับพฤติกรรมอาญาหลายครั้ง คือ ผลของการกระทำผิดที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น และการกระทำความผิดขณะเป็นผู้เยาว์

ในประเด็น เรื่องผลของการกระทำผิดที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น ทำให้เกิดเพลิงไหม้ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เช่นนี้จะถือเป็นพฤติกรรมทางอาญาอีกประการหนึ่งในการ

พิจารณาว่าเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอันตรายหรือไม่ ซึ่งปัญหานี้ก็ยังเป็นที่โต้เถียงกันอยู่ อย่างไรก็ตามมีข้อนำพิจารณาว่า การกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยบังคับใช้ควรคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นด้วยว่าร้ายแรงเพียงใด แม้ว่าเจตนาจะแค่ทำให้เกิดเพลิงไหม้เท่านั้น แต่ผลของการกระทำดังกล่าวร้ายแรงไปกว่าเจตนา ฉะนั้น ความเป็นอันตรายจากการกระทำนั้นย่อมจะสูงขึ้นเป็นธรรมดาด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นประกอบด้วย

ส่วนในประเด็นเรื่องการทำคามผิดอาญาขณะเป็นผู้เยาว์นั้น ในที่ประชุม Third International Congress on Criminology, Professor Manuel Lopez-rey Y Arrojo ได้มีความเห็นว่า การกระทำคามผิดขณะเป็นผู้เยาว์ควรจะนับรวมเข้าเป็นพฤติกรรมทางอาญาอีกประการหนึ่งในประวัติของผู้เยาว์นั้นด้วย ซึ่งต่างกับการเพิ่มโทษโดยทั่วไปมักไม่นับเอาการกระทำผิดอาญาขณะเป็นผู้เยาว์ ทั้งนี้เพราะว่า การกระทำผิดขณะเป็นผู้เยาว์แสดงให้เห็นถึงความไม่อันตรายของผู้กระทำได้ อันเป็นเป้าหมายในการวินิจฉัยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย จึงไม่ควรตัดออกไปเสีย

2.2.1.4 การประเมินบุคลิกภาพ (Personality Evaluation) ที่กล่าวถึงเครื่องบ่งชี้ความเป็นอันตรายมาทั้งหมดนั้น มิใช่เงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีทุกประการในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย การพิจารณาเครื่องบ่งชี้เหล่านี้ศาลอาจจะพิจารณาโดยถือเอาความสมเหตุสมผล หรืออาจจะพิจารณาในลักษณะข้อชี้แนะในการตัดสิน (Sentencing Guide) เท่านั้น ฉะนั้น ในบางกรณีศาลจะพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ หรือบางกรณีศาลวินิจฉัยว่ามีความเป็นอันตรายโดยไม่พิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้ก็ได้ ซึ่งจะต้องทำการวินิจฉัยไปแต่ละกรณี การไม่พิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นเรื่องข้อผิดพลาดที่จะต้องมีการแก้ไข กรณีที่เราถือว่าองค์ประกอบบางประการจะต้องได้รับการหยิบยกขึ้นมาโดยมองข้ามไม่ได้ เช่น กรณีผู้ป่วยโรคประสาท (Neurosis) และ บุคลิกภาพผิดปกติแบบอันธพาล (Psychopath) จะต้องพิจารณาถึงเจตนามากกว่าในกรณีผู้ป่วยจิตเภท (Schizophrenia) และปัญญาอ่อน (Mental Retardation) เป็นต้น อย่างไรก็ตามข้อควรคำนึงถึงในการพิจารณาความเป็นอันตรายทุก ๆ กรณี คือความเห็นของแพทย์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (Expert Opinion) เกี่ยวกับเรื่องความเป็นอันตรายและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยให้เหมาะสม

2.2.2 การพิสูจน์ความเป็นอันตราย : แนวความคิดด้านการแพทย์^๑ ต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบหลายอย่างรวมกันในการวินิจฉัยความเป็นอันตราย จะไม่มีเครื่องบ่งชี้ความเป็นอันตรายโดยตรงทีเดียว องค์ประกอบบางอย่างจะมีความสำคัญในขณะที่ประกอบด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ หรือองค์ประกอบบางอย่างจะกลายเป็นกลางไปหากประกอบกับองค์ประกอบอื่น ๆ องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ควรรวบรวมเข้ามาด้วยกันภายใต้หัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.2.2.1 ความผิดที่กระทำ (Offence) จะแยกพิจารณาคือ

การแบ่งแยกความผิดในแง่กฎหมาย (Legal Category) จะไม่มีประโยชน์มากนักในการพิจารณาถึงความเป็นอันตรายไม่ว่าจะแยกเป็น ความผิดฐานฆ่า, วางเพลิง หรือข่มขืน เพราะการแบ่งแยกดังกล่าวเป็นการมองในแง่มุมมองของกฎหมาย สำหรับแพทย์แล้วจะต้องพิจารณาถึงโอกาสในการกระทำความผิดประกอบกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในการวินิจฉัยด้วย ฉะนั้น ไม่ว่าจะมีความผิดร้ายแรงหรือความผิดที่ไม่ร้ายแรงก็ไม่อาจถือเป็นหลักใหญ่ในการวินิจฉัยความเป็นอันตรายได้

รายละเอียดของพฤติกรรม (The detail of behavior) เช่น การพิจารณาว่า การกระทำความผิดนั้น ได้กระทำลงโดยผู้กระทำความผิดคนเดียว หรือร่วมกระทำกันเป็นกลุ่ม การร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น หากกระทำในรูปขององค์กรอาชญากรรมก็จะเป็นอันตรายมากกว่าที่กระทำโดยกลุ่มวัยรุ่น เพราะพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเข้าสู่กรอบของสังคมตามปกติ

นอกจากนี้ต้องพิจารณาว่า การกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นจากการยั่วหรือเต็มใจ มีการเตรียมการมาก่อนหรือไม่ หรือเป็นการกระทำความผิดโดยถูกบังคับหรือไม่ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในการประเมินความเป็นอันตราย

^๑ P.D. Scott, "Assessing Dangerousness in Criminals," British journal of psychiatry 131 (1977) : 127-142.

ระดับความรุนแรงของการกระทำ (Degree of Violence)

พิจารณาในแง่ปริมาณของความรุนแรง (Quantity of Violence) กับคุณภาพของความรุนแรง (Quality of Violence) ในเรื่องของปริมาณจะพิจารณาถึงความมากน้อยของจำนวนครั้งในการทำร้าย หรือทุบตี ส่วนเรื่องของคุณภาพจะพิจารณาถึงลักษณะของการทำร้าย มักเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณ น่ากลัว ส่อให้เห็นถึงความผิดปกติทางจิต โดยทั่วไปแล้วเรื่องคุณภาพจะชี้ให้เห็นความเป็นอันตรายดีกว่าเรื่องปริมาณ

องค์ประกอบซึ่งลดความยับยั้งชั่งใจ (Disinhibiting Factor)

องค์ประกอบเหล่านี้ หากปรากฏอยู่จะทำให้ความอดทนต่อแรงกดดันต่าง ๆ น้อยลงไปก่อให้เกิดการกระทำความผิดได้ง่าย เช่น สิ่งเสียดสีไม่ว่าจะเป็นเหล่า หรือยาใด ๆ หรือการอยู่ในกลุ่มของเพื่อนในวัยรุ่นจะทำให้เกิดการเลียนแบบกันได้ง่าย หรือแม้กระทั่งความเหน็ดเหนื่อย การนอนไม่หลับ อันทำให้มีผลต่อสุขภาพด้วยก็ตาม

พฤติกรรมภายหลังการกระทำความผิด (Behavior after the

Offence) เมื่อบุคคลได้กระทำความผิดมาแล้ว เขาก็จะมีพฤติกรรมต่อการกระทำความผิดที่ผ่านมาอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกผิด และความพยายามบรรเทาผลร้ายการกระทำความผิด, การหลบหนี, ความเฉยเมยต่อการกระทำความผิด ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงความเป็นอันตรายของบุคคลได้แตกต่างกันออกไป

2.2.2.2. ประวัติการกระทำผิดอาญาและพฤติกรรมในอดีต เป็นที่ยอมรับกัน

ว่า เครื่องบ่งชี้สำหรับพฤติกรรมในภายหน้าของบุคคลคือพฤติกรรมที่ผ่านมา ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีแนวโน้มจะกระทำความผิดซ้ำมากที่สุด โดยมากกว่าผู้กระทำความผิดต่อร่างกาย นีเธอร์คัต (Neithercutt) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักเรื่องนี้ว่า ความผิดร้ายแรงต่าง ๆ หากนำมาประเมินร่วมกันจะเป็นสถิติช่วยเหลือในการทำนายได้ดีที่สุด เมื่อบุคคลได้ระเบิดออกมาและกระทำการรุนแรงตามความต้องการได้ แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำต่อตนเองก็ตาม เขาก็

สามารถจะกระทำเช่นนั้นอีกได้¹⁰ นอกจากนี้ สเตดแมน และ โคคอสซ่า (Steadman and Cocozza) ได้ออกแบบเครื่องวัด (Scale) สำหรับการทำนายการกระทำผิดซ้ำ โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการกระทำผิดของเด็ก, ประวัติการถูกจับครั้งก่อน ๆ, การตัดสินว่าเคยกระทำ ความผิดอาญาที่รุนแรง, การกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรงในครั้งหลังสุด องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมอาญาในอดีตได้

จากข้อสรุปทั่วไปดังกล่าวมาข้างต้น อาจจะมีข้อยกเว้นในบางกรณี เช่น กรณีบุคคลซึ่งไม่เคยกระทำความผิด ไม่มีประวัติการกระทำผิดอาญามาเลย ได้อยู่ภายใต้ความกดดันมาเป็นเวลานาน ในที่สุดก็ระเบิดออกมาเป็นการกระทำซึ่งอันตรายได้ เมกกากีร์, แบลคเบิร์น, นิวสตัดเตอร์ (Megagree, Blackburn, Neustatter) ได้ยกตัวอย่างปรากฏการณ์เรื่องนี้ว่า ชายวัยกลางคนผู้ได้รับการปฏิบัติที่ไม่ดีโดยตลอดมาจากภรรยา ได้ทำร้ายหญิงในที่ทำงานเดียวกัน จนเกือบถึงแก่ความตายเพียงแค່ห่อ่นทำเสียงดูถูกเขา การกระทำของเขาถือได้ว่าเป็นการแก้แค้นเพื่อชดเชยต่อการที่ภรรยาของเขา ได้ปฏิบัติไม่ดีต่อเขา

สำหรับประวัติการกระทำความผิดอาญาเล็กน้อยมักจะซ้ำในลักษณะเดียวกันโดยไม่มีใครจะก่อตัวเป็นความรุนแรงมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นอยู่ เช่น เมื่อมีการหนีไปสู่วาเลนติน, เหล้า หรือการถูกหลอกใช้

2.2.2.3 ข้อมูลส่วนบุคคล แยกพิจารณาดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป เป็นการพิจารณาในเรื่อง อายุ, เพศ, เชื้อชาติ, ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic) ของผู้กระทำความผิด ส่วนมากแล้วการกระทำความผิดอาญามักเกิดจากวัยรุ่นและผู้ชาย (Musculinity) ช่วงอายุของคนระหว่าง 16-40 ปี เป็นช่วงระยะเวลาที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดสูง เมื่อคนมีอายุมากขึ้นความเสี่ยงจากการกระทำ

¹⁰ Ibid, p.132.

ความผิดอาญาต่าง ๆ เช่น ช่มชู้, วางเพลิง, ประทุษร้าย และฆาตกรรม ก็จะลดลงไปตามอายุที่เพิ่มขึ้น ต่างกับการฆ่าตัวตายที่จะมีโอกาสมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น สำหรับในกลุ่มเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ (Race and Ethnic Group) เดียวกัน ผู้ชายจะมีโอกาสกระทำผิดมากกว่าผู้หญิง โดยปกติการใช้ความรุนแรงมักจะเป็นเรื่องของผู้ที่เพิ่มขึ้นทางสังคมต่ำ โดยเฉพาะพวกที่อยู่ในเขตเมือง ในใจกลางเมืองที่มีเขตสลัมหรือชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่มาอาศัยอยู่จะมีอัตราการทำร้ายร่างกายสาหัสเป็น 3 เท่าของที่เกิดขึ้นในเขตนอกเมืองหรือชนบท¹¹

สภาพการสมรส ชีวิตสมรสเป็นलगบอกเหตุได้อย่างหนึ่ง โดยพิจารณาความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสว่าราบรื่นเพียงใด กรณีชายที่ไม่ได้รับการตอบสนองทางเพศและเคยพยายามที่จะใช้กำลังบังคับอีกฝ่ายหนึ่ง เขาก็มีแนวโน้มจะกระทำซ้ำเช่นเดิมอีกได้ ทั้งที่มีสติปัญญาบริบูรณ์ไม่มีความผิดปกติทางจิตเลยก็ตาม

อุปนิสัยเฉพาะบุคคล (Personality Traits) เช่น ความหึงหวง หากเกิดขึ้นในระดับที่อ่อน ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว แต่ความหึงหวงในระดับที่มากเกินไปจนสมควรจะทำให้พัฒนาขึ้นเป็นการกระทำอันรุนแรงได้ หรือพวกซาดิสต์ (Sadistic) ซึ่งอาจจะแสดงออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ความสนใจในเรื่องเพศจกการ, ภาพยนตร์โหด ๆ, การชอบสะสมอาวุธ หรืออาชีพบางประการก็อาจเป็นนัยที่บอกได้ เช่น ช่างเหละเนื้อ, ทำงานในโรงฆ่าสัตว์ พวกที่มีลักษณะเช่นนี้คุ้นเคยกับความรุนแรง มีแนวโน้มในการกระทำรุนแรงได้ง่าย

2.2.2.4 การวินิจฉัยทางคลินิก (Clinical Diagnosis)

ผู้กระทำความผิดซึ่งป่วยเป็นโรคจิตเฉียบพลัน (Acute Psychotic Illness) ควรจะต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเพราะลักษณะอารมณ์และพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่มีเหตุผล สามารถสังเกตเห็นอาการได้อย่างชัดเจน ส่วนพวกที่ป่วยเป็นโรทางสมองเรื้อรัง (Chronic Organic Brain Syndrome), โรจิตหวาดระแวงเรื้อรัง

¹¹ John M. Macdonald, Psychiatry and the criminal, (U.S.A. : Charles C. Thomas, 1968) p. 130.

แรงจูงใจในความรู้สึกสำนึก และไม่รู้สำนึก ทั้งหมดนี้จะพิจารณาในเชิงพัฒนาการจากภูมิหลัง ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลนั้นเป็นลำดับ ซึ่งจะช่วยให้จิตแพทย์เกิดความเข้าใจในจิตวิทยาของผู้ กระทำความผิดนั้น พร้อมทราบถึงข้อขัดแย้งที่อาจจะทำให้รู้ถึงสภาพการณ์และความกดดันลักษณะ ได้ที่จะเป็นการช่วยพฤติกรรมอันตรายเป็นผู้กระทำความผิดนั้นได้ในภายหน้า เช่น พวก Passive-Dependent ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นบุคลิกภาพของคนที่ไม่ค่อยช่วยตัวเอง มักมีที่ท่าหน้าสงสาร คอยพึ่งพา อาศัยไหว้วาน หรือเกาะคนที่เข้มแข็งกว่า ไม่ชอบแข่งขัน มักหลีกเลี่ยงการทำงานหรือ งานสังคมที่ออกหน้าออกตา เป็นคนขี้บ่นจุกจิก ถ้าคนที่เขายึดไว้พึ่งพิงขัดใจ ไม่ช่วยเหลือก็จะมี ปฏิกริยาน้อยใจ เสียใจรุนแรง จะเริ่มรู้สึกอึดอัดใจในช่วงที่ไม่อาจจะพึ่งพาอาศัยใครได้ ใน สภาพะการณ์เช่นนี้อาจทำให้เกิดอารมณ์รุนแรงและไปก่อการกระทำความผิดขึ้นได้¹⁴

2.2.2.6 การพัฒนาตนระหว่างถูกควบคุม (Progress in Custody) การ พัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้นในระหว่างการอยู่ในความดูแล จะเป็นเครื่องแสดงถึงความสำเร็จ ในการรักษา สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณาการพัฒนาตนเองคือ สภาพของสถานพยาบาลที่ทำการ รักษาว่ามีการใช้อำนาจปฏิบัติการรักษา, ป้องกันและควบคุมอย่างไร ประกอบกับการพูดคุยกับผู้ ทำงานเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนไข้ จะทำให้เห็นภาพที่เป็นจริงของการพัฒนาตนเอง

2.2.2.7 การดูแลภายหลังการปล่อยตัว¹⁵ (After Care) จะแยกพิจารณา ดังต่อไปนี้

ผู้ดูแล (Resources) ครอบครัวของผู้ป่วยอาจจะเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยภายหลังออกจาก โรงพยาบาลที่เหมาะสมหรือไม่ก็ได้ ในบางกรณีผู้ป่วยได้กระทำความผิดร้ายแรงได้ฆ่าบุคคล ในครอบครัวหรือบุคคลในชุมชนลงไป ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเกลียดชัง และต่อต้านตัวผู้ป่วย ไม่ประสงค์จะให้ผู้ป่วยกลับเข้าสู่ชุมชนดังเดิมอีกต่อไป เช่นนี้ การส่งตัวผู้ป่วยกลับไปย่อมไม่เป็นผล ดีต่อตัวผู้ป่วยและชุมชน ผู้ป่วยอาจจะอาการกำเริบและก่อให้เกิดอันตรายขึ้นมาอีกได้ ครอบครัว

¹⁴ Ibid, pp. 131.

¹⁵ Ibid, pp. 134-137.

หรือผู้รับดูแลผู้ป่วยภายหลังออกจากโรงพยาบาลควรจะเป็นแหล่งที่สามารถให้ความอบอุ่น และความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วย ได้ทันทั่วทั้งในช่วงเวลาที่ผู้ป่วยกำลังอยู่ในภาวะวิกฤติของตน

การรักษาอย่างต่อเนื่อง (Prospects of Treatment) ความเป็นอันตรายมิใช่เป็นสิ่งที่คงที่แต่จะแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ การพิจารณาถึงความเป็นอันตรายควรจะมีถึงโอกาสในการได้รับการรักษาในภายหลังด้วย การรักษาผู้ป่วยบางประเภททำได้ไม่ยากเท่าใดนัก เช่น ผู้ป่วยโรคจิต (Psychotic) เพราะการรักษามักจะมีแบบแผนอยู่แล้ว ทำให้โอกาสในการได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องเป็นไปได้โดยง่าย แต่พวกบุคลิกภาพต่าง ๆ นั้น เช่น บุคลิกภาพ Passive Aggressive หรือ บุคลิกภาพต่อต้านสังคม (Sociopathic) ไม่จัดอยู่ในพวกวิกลจริต จึงไม่ค่อยจะได้รับการรักษาและการรักษาที่ทำได้ยากกว่าด้วย

การบังคับส่งตัวเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล จะเป็นการทำให้ผู้ป่วยรู้สึกกลัวที่จะไปรับการรักษาในภายหลังอีกเมื่อออกจากโรงพยาบาลไปแล้ว เมื่อเกิดช่วงวิกฤติขึ้นกับตัวผู้ป่วย เขาก็จะไม่พยายามแสวงหาความช่วยเหลือทางจิตเวช ความเสี่ยงในความเป็นอันตรายจึงมีมากขึ้น ฉะนั้น ควรจะมีความพยายามทุกประการเพื่อจัดให้มีการรักษาในโรงพยาบาลท้องถิ่นหรือคลินิก มีผู้ป่วยจำนวนน้อยเท่านั้นที่เป็นอันตราย และจำเป็นต้องกักขังให้มีการรักษาเป็นระยะเวลาสั้น ๆ กลุ่มพวกบุคลิกภาพต่อต้านสังคมจะมีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาเฉพาะเมื่ออยู่ในช่วงวิกฤติที่เพียงพอแล้ว

การติดตามดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องจำเป็น คำแนะนำอันมีประโยชน์แก่การรักษาควรจะได้รับปฏิบัติตาม ความล่าช้าในการรักษาอาจมีผลเป็นอันตรายแก่ผู้ป่วย ถ้าผู้ป่วยนอกขาดการรักษาไปกำหนดนัดครั้งใดควรมีขั้นตอนปฏิบัติ เพื่อติดตามให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

โอกาสในการที่จะได้รับการรักษาทางจิตจะเป็นองค์ประกอบอันหนึ่งในการพิจารณาว่า ควรจะรักษาในฐานะผู้ป่วยนอกหรือผู้ป่วยใน ถ้าผู้ป่วยอยู่ในชนบทห่างไกลจากคลินิกทางจิตที่ใกล้เคียง การเข้ารับการรักษาในฐานะผู้ป่วยในอาจจะ เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการจัดหาการรักษาทาง

จิตเวช ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีโอกาสในการได้รับการรักษาทางจิตโดยทันทีในยามจำเป็น ก็ไม่
อาจจะต้องเข้ารับการรักษาในฐานะผู้ป่วยใน

2.2.3 สัดส่วนของความเป็นอันตรายกับมาตรการที่นำมาใช้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่
นำมาใช้กับบุคคลวิกลจริตจะต้องได้สัดส่วนกับความเป็นอันตรายของผู้นั้น โดยพิจารณาจากลักษณะ
และความร้ายแรงของการกระทำที่ผ่านมา และที่คาดหวังว่าจะทำต่อไป เมื่อพิจารณาตามหลัก
ความถูกต้องตามกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อไม่มีอันตรายจากผู้หนึ่งที่จะคุ้มครองป้องกันสังคม
ก็ไม่อาจใช้มาตรการใด ๆ กับผู้หนึ่งได้ต่อไป ในทำนองเดียวกัน ถ้าความเป็นอันตรายมีอยู่ใน
ระดับหนึ่งซึ่งไม่สูงเกินไปนัก การกำหนดใช้มาตรการก็ไม่ควรเกินไปกว่าความเป็นอันตรายที่มีอยู่
มิฉะนั้นจะเป็นการใช้อำนาจแทรกแซงเข้าคุ้มครองป้องกันสังคมเกินส่วนไปจากความจำเป็น ซึ่ง
การพิจารณาสัดส่วนดังกล่าวนี้ จะพิจารณาแยกออกไปได้ 2 ประเด็นคือ การกำหนดใช้มาตรการ
สูงสุด กับ การกำหนดใช้มาตรการน้อยที่สุด

การกำหนดใช้มาตรการสูงสุด การกำหนดใช้มาตรการสูงสุดในที่นี้หมายถึง ระยะเวลา
เวลาสูงสุดที่จะควบคุมตัวบุคคลวิกลจริตเพื่อป้องกันสังคมเอาไว้ได้ ตรายใดที่ความเป็นอันตราย
ยังคงมีอยู่ก็สามารถควบคุมตัวผู้หนึ่งโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา ดังนั้น การกำหนดใช้มาตรการ
สูงสุด ก็คือ การควบคุมตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลานั้นเอง

ศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้เคยตัดสินไว้ในคดี ฮัมฟรีย์ แอนด์ เคดี ว่าผู้กระทำความผิด
เกี่ยวกับเพศ (Sex Offender) ไม่อาจจะถูกควบคุมตัวเพื่อการรักษาเกินกว่ากำหนดโทษสูงสุดที่
เขาจะได้รับจากความผิดนั้นได้ โดยปราศจากการพิจารณาของลูกขุน¹⁶ เห็นได้ว่า จากหลัก
ดังกล่าวนี้ เมื่อมีกรณีเพื่อความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อไปเกินกว่ากำหนดระยะเวลาโทษสูงสุด
เพื่อประโยชน์ในการรักษาก็อาจควบคุมตัวต่อไปโดยให้มีการพิจารณาความเป็นอันตราย ซึ่งการ

¹⁶ John Monahan and Henry J. Steadman, Mentally Disordered
offenders Perspective from law and social sciences, (New York &
London : Plenum press, 1983) p. 83.

ควบคุมตัวต่อไปนี้ต้องกระทำในฐานะมาตรการทางแพ่ง มิใช่มาตรการทางอาญ่อีกต่อไป

การกำหนดใช้มาตรการน้อยที่สุด หมายความว่า กำหนดระยะเวลาควบคุมตัวที่น้อยที่สุดนั้นเอง จากวัตถุประสงค์ของการป้องกันสังคมจะควบคุมตัวต่อไปได้เมื่อยังคงมีความเป็นอันตรายเท่านั้น หากไม่มีความเป็นอันตรายต่อไปแล้วก็ไม่อาจควบคุมตัวต่อไปได้ อนึ่ง การกำหนดใช้มาตรการน้อยที่สุด รวมไปถึงการใช้มาตรการอื่น ๆ ที่น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นโดยไม่ต้องควบคุมตัวก็ได้ เช่น การรักษาตัวในชุมชน (Community Based) อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้ข้อที่ทำการโต้แย้งกันมากคือ เรื่องกำหนดระยะเวลาที่น้อยที่สุดในการควบคุมตัว (Minimum Detention Period) ของผู้วิกลจริตเพื่อรักษา ซึ่งปัญหาที่มีจะตกอยู่กับจิตแพทย์ หรือศาลโดยคำแนะนำของจิตแพทย์ว่า ควรจะเป็นระยะเวลาสั้นเท่าใด ส่วนใหญ่แล้วการประเมินจากทางจิตแพทย์มักจะพิจารณาว่าจะเป็นการเสี่ยงต่อชุมชนเพียงใดในการปล่อยตัวออกมา

ในบางกรณีได้มีการใช้มาตรการน้อยที่สุดโดยอัตโนมัติ (Automatic Minimum measure) ในความผิดบางฐาน เช่น การกระทำที่ไม่ถึงฆาตกรรม (Homicide) แต่ทว่าอาจก่อให้เกิดความผิดอาญาร้ายแรง (Felony) ก็สามารถใช่วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ทันทีเลยแต่ควบคุมตัวไว้ได้ในระยะเวลาที่น้อยที่สุดเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อจะมีการขยายระยะเวลาออกไปก็ยังคงต้องพิจารณาถึงลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำ เพื่อพิจารณาว่าควรควบคุมตัวต่อไปหรือไม่อยู่กันเอง ด้วยเหตุนี้จึงถือได้ว่าลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำยังเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาความเป็นอันตรายของบุคคลอยู่เสมอ ซึ่งจะนำไปใช้ในการพิจารณาทุก ๆ ขั้นตอนของการใช่วิธีการเพื่อความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาความเป็นอันตราย ขณะที่กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อป้องกันสังคม หรือ ขณะที่พิจารณาสกเลิกลงหรือบังคับใช้มาตรการดังกล่าวต่อไปอีก

กฎหมายที่รองรับหลักในการควบคุมตัวโดยอัตโนมัติคือ

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาใน

ประมวลกฎหมายของ D.C. 24-301, (d) (1967)¹⁷ ซึ่งให้มีการควบคุมตัวโดยอัตโนมัติหลังจากได้รับยกเว้นโทษเนื่องจากความวิกลจริตโดยไม่ต้องมีการไต่สวน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายของรัฐนิวยอร์กเมื่อปี 1960 ในวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 454(2)¹⁸ ให้จำเลยที่ได้รับการยกเว้นโทษเนื่องจากความวิกลจริตอยู่ในความดูแลในโรงพยาบาล

2.2.4 ผู้กระทำความผิดบางประเภท กลุ่มบุคคลพวกนี้เหมาะที่จะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่การลงโทษอันเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะบางประการ ได้แก่

2.2.4.1 ผู้กระทำความผิดติดนิสัย (Habitual Offender) การที่เคยกระทำผิดมาแล้วและมากระทำผิดอีก ถ้าเป็นบุคคลทั่วไปเราถือว่าเป็น "ผู้กระทำผิดซ้ำ" (Recidivist) ซึ่งควรได้รับการเพิ่มโทษในการกระทำดังกล่าว การกระทำผิดซ้ำและได้รับการเพิ่มโทษถือว่าเป็นชนิดของความผิดอีกอันหนึ่ง แต่ถ้าผู้กระทำผิดซ้ำนั้นเป็นบุคคลวิกลจริตเราเรียกว่า "ผู้กระทำผิดติดนิสัย" (Habitual Offender) บุคคลพวกนี้ถือว่าป่วย และด้วยสภาพจิตใจเช่นนั้นทำให้กระทำความผิดอาญาซ้ำ ๆ จากหลักฐานในการกระทำผิดครั้งก่อนและได้รับการปล่อยตัว และมากระทำผิดอีก เมื่อเห็นว่าบุคคลผู้มีความเป็นอันตราย ศาลจึงกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลนั้นได้

อย่างไรก็ตาม กำหนดระยะเวลาควบคุมตัวของผู้กระทำผิดติดนิสัยนี้ ควบคุมตัวได้สูงสุดเท่ากับระยะเวลาการลงโทษสูงสุดเท่าที่พวกผู้กระทำผิดซ้ำ (Recidivist) จะถูกเพิ่มโทษฐาน

¹⁷ Alexander D. Brooks, Law, Psychiatry and the Mental Health System, (Boston ; Little, Brown and Company, 1974), p. 390.

¹⁸ The special committee to study commitment procedure of the association of the bar of the city of New York in co-operation with the Cornell law school, Mental illness and due process, report and recommendation on admission to Mental hospital under New York Law., (New York : Cornell University Press, 1962), p. 5.

ไม่ชัดเจนหลายได้ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเป็น จะขยายระยะเวลาดังกล่าวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันสังคม ก็อาจขยายได้ไม่เกินกำหนดระยะเวลาการลงโทษสูงสุดของทุกฐานความผิดรวมกัน ถ้ายังไม่เพียงพออีกก็ไม่อาจควบคุมตัวต่อไปได้โดยมาตรการทางอาญาแล้ว ต้องหันไปใช้มาตรการทางแพ่งแทน

2.2.4.2 ผู้กระทำความผิดซึ่งไม่อาจใช้วิธีการลงโทษกับเขาได้ (Offenders not Susceptible to Punishment) หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมตอบสนองแก่การลงโทษแตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 จำพวก คือ

1) ผู้กระทำความผิดซึ่งวิธีการลงโทษไม่อาจยับยั้งได้ (Non-Deterrable Offenders) บุคคลพวกนี้อาจจะต้องใช้มาตรการอื่น ๆ แทนการลงโทษ เช่น เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเฉพาะทาง (Special Hospital) ตามกฎหมายของประเทศ เดนมาร์กกำหนดความหมายของวิกลจริต (Insanity) เอาไว้กว้าง ๆ ไม่ระบุลงไปให้เป็นขอบเขตตายตัวว่ารวมถึงบุคคลประเภทใดบ้าง เช่น จะรวมถึงพวก Psychopath หรือ บุคลิกภาพต่อต้านสังคม (Sociopath) ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดมาตรการเพื่อใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งมีบุคลิกภาพแบบอันธพาล (Psychopathic Offender) ซึ่งในบางครั้งอาจจะใช้วิธีการลงโทษได้ หรือบางกรณีอาจต้องใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือแม้แต่จะใช้วิธีการลงโทษไปก่อนเพื่อประเมินผลของการตอบสนองต่อการลงโทษและจะปรับมาตรการที่ใช้บังคับอยู่ใหม่ก็ได้เพื่อความเหมาะสม

2) ผู้กระทำความผิดซึ่งสภาพจิตของเขาจะเป็นผลร้ายถ้าได้รับการลงโทษ (Offenders whose mental condition is likely to deteriorate as a result of punishment) บุคคลพวกนี้เป็นผู้ที่รู้ว่าการกระทำของตนเป็นความผิดและต้องได้รับการลงโทษ แต่ก็ยังฝืนที่จะกระทำอยู่เพราะว่าต้องการถูกลงโทษ จัดว่าเป็นผู้ป่วยประเภทหนึ่ง และเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งมีความชั่ว (Guilt) ในฐานะอาชญากรด้วย การลงโทษบุคคลพวกนี้จะทำให้สภาพทางจิตของเขาแย่ลงไปกว่าเดิม จึงควรใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยมากกว่าการลงโทษ

2.3 ปัญหาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ¹⁹

วัตถุประสงค์ของการยกข้อต่อสู้วิกลจริตก็เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ นั้นเนื่องจากการกระทำที่ไม่อาจดำเนินได้ ผู้ประสบความสำเร็จในการยกข้อต่อสู้วิกลจริตย่อม ไม่ต้องรับโทษ แต่ยังเป็นที่ยกแย้งกันว่า ข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริตนี้อาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่สังคม ได้ ทำให้เกิดผลในการบัญญัติกฎหมายให้หมิ่นอำนาจควบคุมตัวโดยอัตโนมัติ (Automatic Commitment) ในโรงพยาบาล หลังจากการยกข้อต่อสู้วิกลจริตพ้นขึ้น และกฎหมายในหลาย ๆ รัฐของ สหรัฐอเมริกา กำหนดให้ควบคุมตัวโดยไม่กำหนดระยะเวลา (Indeterminate Commitment) ได้ ผลของกฎหมายในเรื่องนี้ทำให้เกิดปัญหาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในความชอบด้วยกฎหมาย ของบทบัญญัติดังกล่าวว่า ชัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ อีกทั้งการควบคุมตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา นั้น จะทำให้บุคคลวิกลจริตอื่น เราถือว่า เป็นผู้ที่ ไม่อาจดำเนินได้ในทางอาญา ยกข้อต่อสู้วิกลจริต น้อยลงไป เพราะไม่ต้องการที่จะเสี่ยงกับการควบคุมตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา โดยยอมรับ การลงโทษจำคุกที่มีเวลาแน่นอนแทน

การนำหลัก ฮาบีส คอร์ปัส (Habeas Corpus)²⁰ และวิธีการขอลปล่อยตัวอื่น ๆ มาใช้ ภายหลังจากถูกควบคุมตัวไว้แล้ว ยังไม่เป็นที่เพียงพอทำให้ข้อกฎหมายนั้นชอบขึ้นมาได้ กฎหมาย บางรัฐในสหรัฐอเมริกา ผู้ที่จะใช้สิทธิขอให้ปล่อยตัวไปได้อีกเมื่อพ้นกำหนด 1 ปี หรือเกินกว่านั้น นับแต่ถูกควบคุมตัว และภาระการพิสูจน์ในการดำเนินคดี ฮาบีส คอร์ปัส มักจะตกอยู่กับผู้ขอลปล่อย ตัวเสมอ ศาลอุทธรณ์สหรัฐเขตอำนาจศาล D.C. ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ในคดีเกี่ยวกับคำพยาน ด้านจิตเวช (Psychiatric Testimony) ที่บ่อยครั้งมักจะสับสนและไม่ชัดเจน ไม่ทำให้ภาระ การพิสูจน์ที่ถูกกำหนดไว้สามารถสัมฤทธิ์ผลออกมาได้แน่นอน อุปสรรคดังกล่าวนี้ทำให้การนำหลัก

¹⁹ John Monahan and Henry J. Steadman, Mentally disordered offenders perspective from law and social sciences, pp. 65-108.

²⁰ หมายถึง Writ of habeas corpus ad subjiciendum เป็นหมายพิเศษประเภทหนึ่งเพื่อใช้เยียวยา รักษา เสรีภาพของบุคคลรวมถึงผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ให้นำจากการ ถูกจับกุม กักขัง จากบุคคลธรรมดาหรือเจ้าพนักงานของรัฐโดยปราศจากเหตุอันควรตามกฎหมาย โดยผิดกฎหมาย โดยไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณาตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี

ฮาร์ปัส คอร์ปัส และวิธีการดำเนินคดีในทางอื่น ๆ มาใช้เป็นเครื่องทดแทนที่ไม่เพียงพอแก่คำสั่งควบคุมตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา

ในคดี โบลตัน แอนด์ แฮร์ริส ศาลอุทธรณ์สหรัฐเขตอำนาจศาล D.C. ตัดสินว่า การนำตัวบุคคลวิกลจริตที่ได้รับการปล่อยตัวไปคุมตัวในโรงพยาบาลโดยอัตโนมัติ โดยไม่จัดให้มีมาตรการคุ้มครองป้องกันเช่นเดียวกับวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรการควบคุมตัวบุคคลวิกลจริตทางแพ่ง (Civil Commitment) เป็นการปฏิเสธความคุ้มครองอย่างเสมอภาค (Equal Protection) ภายใต้กฎหมายแก่บุคคลนั้น คำตัดสินว่า ไม่มีความผิดเนื่องจากความวิกลจริตหมายความว่าเพียงแค่ว่าบุคคลนั้นมีข้อสงสัยที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับความปกติทางจิตของจำเลยขณะกระทำความผิด การที่จะทำให้พระราชบัญญัตินี้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ศาลจะต้องตีความให้อำนาจการควบคุมตัวบุคคลวิกลจริตนี้เป็นเพียงชั่วคราวเพื่อตรวจสอบสภาพทางจิตของเขาเท่านั้น เมื่อครบกำหนดระยะเวลานั้น จะต้องมีการพิจารณา (Hearing) ขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาสภาพจิตของบุคคลนั้นว่า เข้าข่ายอยู่ในระดับที่จะใช้มาตรการควบคุมทางแพ่ง (Civil Commitment) ได้หรือไม่

ในคดี สเป็ช แอนด์ แพตเตอร์สัน ศาลสูงสหรัฐตัดสินว่า บุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานอนาจาร ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุด 10 ปี แต่ไม่ได้ถูกลงโทษตามกฎหมายนี้กลับถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของรัฐโคโลราโด (Colorado Sex Offender Act) ซึ่งมีโทษจำคุก ไม่มีกำหนดระยะเวลา (ตั้งแต่ 1 วัน ถึงตลอดชีวิต) โดยไม่มีการไต่สวนก่อน การกำหนดโทษจำคุกโดยไม่กำหนดระยะเวลาจำเป็นต้องพบข้อเท็จจริงอันใหม่ ซึ่งมีใช่เพียงองค์ประกอบความผิดตามที่ถูกกล่าวหาในการพิจารณาเท่านั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าถ้าจำเลยได้รับการปล่อยตัวออกไปอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น การที่ไม่มีการพิจารณาหาข้อเท็จจริงนั้น ทำให้การตัดสินลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัตินี้ฝ่าฝืนสิทธิของจำเลยในเรื่องกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law)

ศาลสูงในรัฐอื่น ๆ เช่น นิวเจอร์ซีย์, อินเดียนา, อริโซนา, วิสคอนซิน, มิชิแกนและนิวเจอร์ซีย์ ตีความพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลวิกลจริตไว้ในสถานพยาบาลโดยอัตโนมัติ หลังจากได้รับการยกเว้นโทษของรัฐอื่นให้มีผลเหมือนกัน และใช้เหตุผลทำนองเดียวกันนี้

Grant Morris²¹ เห็นว่า การที่บุคคลกระทำความผิดอาญาเนื่องจากความวิกลจริต มีผลทำให้การควบคุมตัวในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในทันทีเพื่อตรวจสอบสภาพทางจิตเป็นการชอบด้วยกฎหมาย แต่ข้อเท็จจริงเพียงเท่านี้ไม่ทำให้เกิดข้อสันนิษฐานถึงความวิกลจริตที่จะมีต่อไปในภายหน้า ประกอบกับความเป็นอันตรายอันพอเพียงที่จะให้ควบคุมตัวในโรงพยาบาล โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาได้ นอกจากนี้จะมีการประเมินสภาพทางจิตของบุคคลนั้นขณะจะควบคุมตัวไว้ในโรงพยาบาลเท่านั้น ผู้พิพากษา บาร์เชลลอน ได้มีความเห็นอันเป็นที่ยอมรับกันในคดี โบลตัน แอนด์ แฮร์ริส ว่า "จำเลย ซึ่งวิกลจริตอันไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญาในขณะที่กระทำความผิดอาจจะไม่ถือว่าเป็นวิกลจริต ถึงขนาดที่จะบังคับใช้มาตรการทางแพ่ง (Civil Commitment) ในขณะที่ศาลมีคำตัดสินได้"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

²¹ John Monahan and Henry J. Steadman, Mentally disordered offenders perspective from law and social sciences, p. 83.